

Głuszcak z cyrkiem tokujący na otwartej książce – symbol poznańskich leśników

Jarosław Szaban

Początki poznańskiego Koła Leśników sięgają listopada 1919 roku. Właśnie wtedy poznańscy studenci leśnicy postanowili zrzeszyć się we własnej organizacji. Historia poznańskiego Koła Leśników jest dość dobrze udokumentowana (Szaban 2009). W tym miejscu należą się szczególne słowa uznania Panu prof. Jerzemu Modrzyńskiemu i dr hab. Władysławowi Kusiakowi. To właśnie prof. Jerzy Modrzyński będąc studentem postanowił spisać z dostępnych materiałów historię Koła. Ogromnie pomocne okazały się też ankiety rozesłane wówczas do żyjących jeszcze osób, które pamiętały początki tworzenia się Koła. Zebrane materiały posłużyły do opracowania pierwszego książkowego wydania naszej historii (Kusiak i in. 1990).

Zakładając Koło Leśników studenci zadbali o to, aby wyróżnić się w środowisku akademickimi i być dobrze rozpoznawanymi. Z cudem zachowanego dokumentu jakim jest Statut Koła Leśników Uniwersytetu Poznańskiego z 25-go lutego 1921 roku (znajdujący się w Archiwum UP) wiemy, że: „Koło Leśników używa następującej pieczęci: Napis na obwodzie Koło Leśników Uniwersytetu Poznańskiego; w środku jako godło leśników dwie gałązki dębowe” (ryc. 1).

ryc. 1 Pierwsze logo Koła Leśników

Julian Babiński urodził się 16.02.1900 w majątku Kały w powiecie Grójceckim. Pochodził z rodziny ziemiańskiej; studia rolnicze (z przerwą na ochotniczy udział w wojnie polsko-bolszewickiej) ukończył na Uniwersytecie Poznańskim. Działacz Organizacji Monarchistycznej (1925-26), a następnie Wszechstanowej Organizacji Monarchistycznej, dla

ryc. 2 Julian Babiński.
Autor znaku Koła Leśników

której opracował Encyklopedię Monarchizmu (Pz 1928, przedruk w: "Pro Fide Rege et Lege" 1992 nr 2/13); w latach 1924-29 był także członkiem redakcji organu inteligencji monarchistycznej "Pro Patria". W 1933 założył (i redagował do wybuchu wojny) "gazetę tygodniową" pod tytułem identycznym z najstarszym (założonym w 1661) czasopismem polskim: „Merkuryusz Polski Ordynaryjny”. Podczas okupacji niemieckiej przystąpił do konspiracyjnej organizacji narodowo-katolickiej "UNIA", kierowanej przez Jerzego Brauna, i objął dowództwo jednego z jej oddziałów zbrojnych, podporządkowanych Armii Krajowej. Poległ w bitwie partyzanckiej pod

Włoszczową w 1943 roku. (www.haggard.w.interiowo.pl/babinski.html).
Dziś już trudno odpowiedzieć na pytanie: dlaczego akurat został wybrany głuszcak? Przecież ten ptak nie był zbyt popularny w Wielkopolsce. Może w tym też była jakaś specjalna symbolika? Może Julian Babiński, który pochodził z rodziny ziemiańskiej miał jakieś szczególne

upodobanie do tego pięknego ptaka? A może po prostu ze wszystkich nadesłanych projektów ten był najładniejszy. Należy mieć nadzieję, że może kiedyś uda się odpowiedzieć na to pytanie – dlaczego akurat głuszcak?

W tym miejscu chciałbym zwrócić się z pytaniem – może ktoś jest w posiadaniu informacji dlaczego akurat głuszcak stał się symbolem poznańskich studentów z Koła Leśników?

Nie wolno tracić nadziei, że uda się znaleźć odpowiedź na powyższe pytanie. Kilka lat temu udało mi się odnaleźć informację w archiwalnym numerze Lasu Polskiego z 1922 roku, w którym można przeczytać:

„Koło Leśników Szkoły Głównej Gospodarstwa Leśnego w Warszawie zamierza stworzyć dla swoich członków odznakę i w tym celu ogłasza konkurs. Znaczek ma służyć do noszenia w klapie surduta. Znaczek ma symbolizować godło akademika leśnika. Wielkość znaczka nie powinna przekraczać granic powierzchni koła o średnicy 2,5 cm (...). Praca uznana przez Komisję Konkursową za najlepszą będzie nagrodzona kwotą pieniężną w sumie 10.000 (dziesięć tysięcy) marek polskich” (Biedrzycki 1922).

ryc. 3 Logo Koła Leśników Studentów SGGW z okresu międzywojennego

ryc. 4 Prawdopodobnie pierwszy znaczek Koła Leśników (podarowany przez Panią Mieczysławę Rozmarynowicz-Puchalską, wdowę po prof. Tadeuszu Puchalskim)

ryc. 5 Znaczek z lat 30-tych podarowany przez śp. Andrzeja Radeckiego – prezesa Koła Leśników w latach 1977-78. Na znaczkach z okresu międzywo-

prawdopodobnie zwyciężył projekt zamieszczony na ryc 3, ponieważ to właśnie ten znaczek pojawia się na oficjalnych późniejszych dokumentach warszawskiego Koła Leśników (Bielecki 1938). Należy mieć nadzieję, że może gdzieś w literaturze leśnej z tamtego okresu zachowała się informacja o „naszym” znaczku.

Mam osobistą satysfakcję, że w ciągu kilku ostatnich lat udało mi się zebrać sporą kolekcję znaczków jakie wybijało Koło Leśników. Kolekcję otwiera znaczek (ryc. 4) podarowany przez Panią Mieczysławę Rozmarynowicz-Puchalską (wdowę po znanym hodowcy lasu – dr hab. Tadeuszu Puchalskim studiującym w latach 1921-23). Znaczek ten jest (prawdopodobnie) najstarszym znaczkiem w naszej kolekcji. Wydaje się jednak, że nie jest pierwszym jaki był wybijany, gdyż zachowała się informacja mówiąca, że: „pierwszy znaczek był duży i płaski”. Kolejny znaczek (ryc. 5) pochodzi z lat trzydziestych ubiegłego wieku i Koło Leśników jest w jego posiadaniu dzięki staraniom śp. Andrzeja Radeckiego – prezesa Koła Leśników w latach 1977-78. Na znaczkach z okresu międzywo-

ryc. 6 Pierwszy powojenny znaczek Koła (jeszcze w strukturach Uniwersytetu Poznańskiego) podarowany przez prof. Jacka Michalskiego.

ryc. 7 Znaczek okolicznościowy wybity ok. 1969 podarowany przez Panią prof. Małgorzatę Mańkę.

ryc. 8 znaczek okolicznościowy wybity ok. 1979 roku z okazji 60-lecia Koła Leśników. Dar Beaty Kątnej

jenego głuszcę jest dość mocno pochylony do przodu i wygląda na trochę „przyduszonego”. Znaczki do kolekcji przekazali również prof. Jacek Michalski (ryc. 6), prof. Małgorzata Mańka (ryc. 7 – znaczek wybity ok. 1969 roku z okazji jubileuszu 50-lecia Koła), Beata Kątna (ryc. 8) i piszący te słowa (ryc. 9,10,11).

Na każdym znaczku znajduje się symbol poznańskich leśników: tokujący głuszcę z cyrklem stojący na otwartej książce. Ciekawostką jest to, że na pierwszych znaczkach wybijało napis: Koło Leśników UP (Uniwersytet Poznański), później Koło Leśników WSR (Wyższa Szkoła Rolnicza), następnie Koło Leśników AR (Akademia Rolnicza) i dzisiaj znów wybija taki sam napis jak na początku: „Koło Leśników UP” (Uniwersytet Przyrodniczy – ryc. nr 12). Historia zatoczyła więc wielkie koło i Koło (Leśników) znów dzisiaj wybija znaczki z napisem UP.

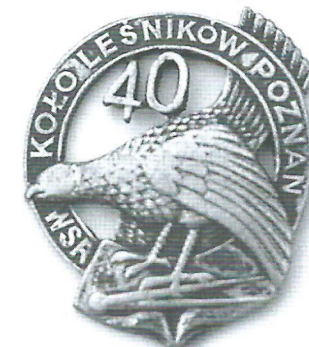
Obowiązujący od 1921 roku wzór znaczka tak bardzo spodobał się w środowisku poznańskich leśników, że obecnie stanowi on oficjalne logo Wydziału Leśnego Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu (ryc. 13). Nie udało jeszcze ustalić, kiedy i w którym roku Wydział Leśny oficjalnie przyjął głuszca jako swoje logo. Na zdjęciu z uroczystości absolutorijnej z roku 1960-go widzimy wprawdzie tokującego głuszca, ale siedzącego na gałęzi, a nie na otwartej książce i „patrzącego” w prawo, a nie jak zwykle w lewo (ryc. 14). Tokujący głuszcę jest również oficjalnym logo Samorządu Studenckiego Wydziału Leśnego UP w Poznaniu.

Niezmiernie podobnym symbolem posługuje się dzisiaj zespół Szkół Leśnych w Biłgoraju (ryc. 15). Być może jakiś poznański absolwent, który pracował jako nauczyciel w tej szkole zaproponował takie logo?

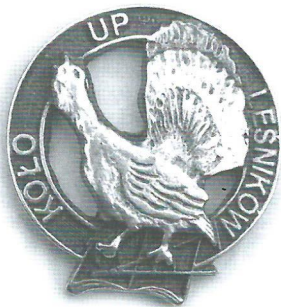
Swego czasu dość popularny wśród poznańskich studentów leśników był również inny znaczek - tzw. znaczek „z sosnami” (ryc. 16). Jednak w dłuższej perspektywie nie przyjął się i dzisiaj nie jest już wybijany, a spotyka się go jeszcze tylko w posiadaniu absolwentów z lat osiemdziesiątych i dziewięćdziesiątych.

Może ktoś wie kto jest autorem tego znaczka i kiedy dokładnie był wybijany?

Po kilku latach zbierania znaczków Koła Leśników sądziłem, że udało się zgromadzić całą kolekcję. Jednak niedawno natrafiłem w albumie prof. Ryszarda Biehlera (Opiekuna Koła Leśników w latach 1926-39) na zdjęcie jednego z absolwentów leśnictwa (Józefa Stracha), u którego w kłapie marynarki widać znaczek Koła z cyfrą XV (ryc. 17). I rzeczywiście, w literaturze znajduje się informacja, że w 1935 roku z okazji 15-lecia istnienia, Koło wybiło 100 znaczków z cyfrą XV (Kusiak i in. 2009). Z jednej strony trochę się zasmuciłem, że nasza kolekcja jest niepełna, a z drugiej strony cieszyć się, że stoimy przed kolejnym wyzwaniem –

ryc. 9, 10, 11 Znaczki z kolekcji autora.

ryc.12 Współczesny znaczek.

ryc. 15 Logo Zespołu Szkół Leśnych w Biłgoraju

odnaleźć ten znaczek.

W tym miejscu zwracam się z pytaniem: może ktoś posiada w archiwum rodzinnym znaczek Koła Leśników z 1935 roku na którym widnieje cyfra XV?

Od blisko 100 lat symbolem poznańskich leśników jest głuszcę z cyrklem tokujący na otwartej książce. W archiwum mam setki zdjęć na których widać dawnych studentów leśników ze znaczkiem w kłapie marynarki. Dzisiaj studenci (choć rzadziej noszą marynarki) również z dumą noszą znaczek Koła. W swoich kontaktach zawodowych często spotykam absolwentów, którzy chętnie przypinają znaczek do munduru leśnego.

Wielu absolwentów ma ogromny sentyment do znaczka. Marcin Zęga – Prezes Koła Leśników w latach 2001-2002 tak wspomina: „*Jest jednak mały drobiazg, który zawsze z dumą noszę przy marynarce – nasz znaczek Koła Leśników. Drobiazg, który zawsze w tłumie pozwoli rozpoznać bliską sobie osobę z bagażem pięknych wspomnień*” (Zęga 2009). Również Andrzej Mędrzecki - prezes Koła w latach 1963-64 w przepięknym liście do Koła Leśników napisał: „*... członkiem Koła Leśników nie przestaje się być z chwilą ukończenia studiów. Wielu moich przyjaciół, starych leśników podobnie jak ja nadal z dumą nosi odznakę naszego Koła.*”

ryc. 13 Oficjalne logo Wydziału Leśnego Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu

historia leśnictwa ★ historia leśnictwa ★ historia leśnictwa

Zdj. 14. Głuszcak tokujący na gałęzi. Uroczystość absolutoryjna Wydziału Leśnego w 1960-tym roku. W środku pod głuszcem prof. Leon Mroczkiewicz

ryc. 17 Brakujący w kolekcji znaczek Koła wybity w 1935 roku na którym widać rzymską XV.

ryc. 16 Znaczek Wydziału Leśnego, tzw. „z sosnami” wybijany w latach 80-tych ubiegłego wieku.

Literatura

1. Biedrzycki (1922): Konkurs na znaczek Koła Leśników. Las Polski. Organ Związku Leśników Polskich. Rok II, nr 3. Warszawa, Wyd. Związek Leśników Polskich, 119-120.
2. Bielecki A. (1938): Sprawozdanie z działalności Zarządu Koła Leśników S.G.G.W. za okres od 1.01.1937 r. do dnia 31.12.1937 r. Wyd. Koło Leśn. Stud. SGGW Warszawa. 1-32.
3. Kusiak W., Malinowski J., Modrzyński J., Sokołowski W. (1990): Historia Koła Leśników Studentów Uniwersytetu Poznańskiego, Wyższej Szkoły Rolniczej i Akademii Rolniczej w Poznaniu 1919-1984. Wyd. Akademii Rolniczej w Poznaniu, 1-88.
4. Szaban J., red. (2009): Historia Koła Leśników 1919-2009. Wyd.: Polskie Towarzystwo Leśne Oddział Wielkopolski. Poznań, 1- 247.
5. Zęga M. (2009): Mały drobiazg. W: J. Szaban (red), Historia Koła Leśników 1919-2009. (s. 231-233), Poznań: Wyd.: Polskie Towarzystwo Leśne Oddział Wielkopolski.

Głuszcak z cyrkiem tokujący na otwartej książce - symbol poznańskich leśników

Abstrakt:

Artykuł dotyczy historii powstania symbolu Koła Leśników. Historia powstania znaczka sięga 1921 roku, kiedy to zarząd Koła Leśników rozpiął konkurs na jego powstanie. Twórcą znaczka jest Julian Babiński, absolwent Wydziału Rolniczo – Leśnego Uniwersytetu Poznańskiego, znany w okresie międzywojennym redaktor i działacz polityczny. W swej 95-letniej historii znaczek Koła wielokrotnie był modyfikowany. W okresie powojennym stał się także oficjalnym logo poznańskiego Wydziału Leśnego.

Słowa kluczowe:

logo, historia Wydziału Leśnego UP, organizacje studenckie

Singing wood grouse with a compass, sitting on the open book - a symbol of the Forestry Students' Association in Poznań

Abstract:

The article presents the symbol of the Forestry Students' Association. Its history dates back to 1921, when the competition to create the best badge of the Association was launched. The best exemplar was created by Julian Babiński, the graduate of the Faculty of Agriculture and Forestry at the University in Poznań. Julian Babiński was a prolific editor and a political activist of the interwar period. The badge was changed many times over the course of 95 years, and it became after the Second World War an official logo used by the Forestry Faculty.

Key words:

logo, history of the Faculty of Forestry at the University of Life Sciences in Poznań, students' organizations